

Ustaj rode, vreme zove!...

Nemzetiségiek Deszken

2. A szerb-horvát tannyelvű iskolában a harmadikosok könyvéből való a cím-fő szó. Segédlettel fordítjuk magyarra: Talpra népem, az idő hív! A folytatás pedig: Rázd le a jármót és a bilincseket... Nem is fordítás ez, hanem visszafordítás. Mi így tudjuk: Talpra magyar, hí a haza! Nemzeti dalunkat tanulják tehát azok is, akiknek nem magyar az anyanyelvük.

És azok is, akiknek magyar. Az az érdekessége a deszki alsótagozatos iskolának, hogy tizenhárom jár-nak bele, de az elsősök közül Sebő Katalin és Zombori Mónika, a másodikosok közül Batik István, a harmadikosok közül pedig Radics Ágnes és Kapota Helga magyar. Miért járnak ide? Azt hiszem, furcsának csak azért furcsa, mert szokatlan. Ha minden szerb gyermek megtanulhat magyarul, nyilvánvaló, hogy néhány magyar is megtanulhat szerbül egy olyan faluban, ahol régóta együtt élnek magyarok és szerbek. Apró gyerekekről van szó, nem a maguk akaratára, inkább szüleik kívánsága döntött, amikor ide fratták őket. Az nyilvánvaló, hogy szeretnék, ha gyermekük akkor tanulna meg még egy nyelvet, amikor a lehető legkönnyebben teheti. Hogy fölhasználja-e később, az rajta múlik.

Elővesz mégis a kétség egy pillanatra. Jó lehet az, ha egy magyar gyerek nem magyarul tanulja meg a Nemzeti dalt? Rágódhatnék rajta akármeddig, kacskaringós következtetéseket is vonhatnék le belőle, de fölösleges, mert hamar kiderül, másodikkban már magyarul megtanulták ők is, és a szerb-horvát anyanyelvűek is. Az elsősök a cirillbetűs írással kezdik, és csak szerb-horvát nyelven beszélnek. A másodikosok magyarul olvasnak. Könnyű a dolguk, csak az ábécé az új, az olvasás technikáját már ismerik. A harmadikosoknak is van újdonságuk, latin betűvel olvassák és írják a szerb-horvátot. A negyedikeseket előkészítik arra, hogy zökkenő nélkül lépjenek majd át ötödikes koruk-ban a magyar iskolába. Attól nem kell tartanunk, hogy a felső tagozatban elfelejtene szerbül, külön órák vannak, hogy kívánságuk szerint anyanyelvükön végezzenek el majd a gimnáziumot is.

A következő tanévre már beírták a gyerekeket, kiderült, a szerb iskolában szerb elsős nem is lesz, viszont három magyar. Az utánpótlás közel van, az iskola főső végén óvoda

működik. Magyarul és szerbül egyaránt beszélnek benne. *Brczán Vladimír* segítségével összehoztuk hamar egy kis statisztikát, kiderült, a harminchat óvodásból csak egy olyan van, akinek apja, anyja szerb, kettőnek az édesanyja szerb, apja magyar, egynek az anyja magyar és apja szerb. A többi vérségi alapon magyar.

A két óvónő és az egyik dajka szerbül beszél, ha van kivel, a délutános dajka magyar ugyan, de kezd ő is szerbül beszélni. A gyerekek többségét azért írat-ták ide, mert a másikba nem férnek, de vannak néhányan, akik itt is a még egy nyelv lehetőségét vették figyelembe. Tettünk egy pró-bát. Előállt Pista, óvónője szerbül beszélt vele, ő pedig magyarul felelt. Azt hiszem, mindent értett. Irigyeltem érte.

Legkönnyebben az éneket tanulják meg az óvodások, és a mondókat. A beszélgetés szerbül és magyarul folyik, a számtant is így tanulják, az ünnepségeket azonban csak szerb-horvát nyelven tartják. Mire kijár-ják az óvodát, hátrány nélkül választhatnak iskolát.

Híre-nyoma sincsen tehát annak, hogy a nemzetiségiek ne tanulhatnák anyanyelvü-ket. Jó tanáraik vannak, töltést is kapnak tőlük egy életre. Nem a különállásra, nem is a beolvasásra, hanem az együttélésre. Arra tanítják őket, hogy anyanyelvüket magyar környezetben is meg tudják őrizni.

A megőrzést szolgálja a könyvtár — tiszteletdíjasként olyan könyvtáros is dolgozik benne, aki ismeri és kínálni is tudja a szerb-horvát nyelven íródott könyveket —, a művelődési ház egyik klubja és táncegyüttese, a Templom és a TIT-csoport Harmincötven-negyvenen járnak egy-egy ismeretterjesztő előadásra, saját nyelvükön hallgatnak egészséges élet-módról szóló, irodalmi, jogi és természettudományi elő-adásokat.

Lenne még mivel folytat-ni Deszkről is a beszélgetést, de át kell ugranunk Szegedre. Ha kevés a háza-sulandó fiatal a faluban, il-lik megtérdeznünk, hová kö-löznének? Sokfelé mennek, de sokan jönnek a városba. *Rády Velimir* szakfelügye-lő mondja, meg kellett szer-vezni Szegeden is a szerb-horvát oktatást több általá-nos iskolában is. Egyelőre csak szakkör keretében, he-tenként kétszer két órában. Készült egy fölmerés, és meglepő eredményt hozott: a szegedi iskolákban összesen

267 gyerek jelentkezett, ennyien tanulnak szívesen a szerbet. Nem mind nemzeti-ségi. Egy másik statisztika szerint közel háromszáz szerb-horvát vagy szlovén anyanyelvű él most Szegeden. Nyilván fölmerülne olyan osztályok szervezése, ahol második idegen nyelv-ként tanulhatnák órarendi kötelekben nyelvüket, de aki valamit is tud az életve-szélyessé nyilvánított iskolákról és a működők zsúfol-tásáról, megoldhatatlannak tartja ezt akkor is, ha való-ban szervezési gondról van is szó csupán, és nem arról, hogy Szeged nem akar tudomást venni nemzetiségi la-kóiról. Rády Velimir azt veti föl, inkább külön csoport lenne jó valamelyik óvodában.

A TIT nyelviskolájában két csoport dolgozik, hétfőn és pénteken, az egyikbe kezdők, a másikba haladók járnak. Sajnálni lehet, hogy idén elmaradtak a kereskedelem és a vendéglők — szá-lodák emberei, pedig az úgynevezett kishatárfor-galom követelné a szerbül is beszélőket, párat már a kü-lönböző szerződéses megkö-tésnél is. Azt hiszem, a könnyebb megoldásra ha-gykozunk, megvizsgáljuk magunkat, úgyis tud magya-rul, aki Jugoszláviából jön hozzánk, vagy kereskedni akar velünk. Könnyebbnek könnyebb, de nem biztos, hogy hasznosabb.

Horváth Dezső

Miről írnak a magyar nyelvű szovjet lapok

A SZOVJETUNIO leg-újabb száma beszámol arról az útról, amelyet a lapmunkatársai tett a Science et Vie című francia folyóirat fő-szerkesztő-helyettesének ki-szeretében Szibéria tudomá-nyos központjában, a novo-szibirszki Akagyemgrodok-ban. Hogyan kell megválto-ztatni a különböző energia-fajták felhasználási arányát, ha ki akarják élegíteni a népgazdaság állandóan nö-vekvő energiaszükségletét? — erről ír a Szovjet Tuda-mányos Akadémia elnöke. Egy összeállítás a szovjet űrkutatás fejlődését tekinti át, Gagarin űrrepülésének 20. évfordulója alkalmából. A lap közli a szocialista orszá-gok valamennyi űrhajó-sának fényképét, valamint Farkas Bertalan űrhajós alezredesnek cikkét. Olvas-hatunk dagesztáni termé-szetvédelmi intézkedésekről; a Grúz Állami Színház III. Ríchárd előadásának ki-ro-banó angolai sikeréről: egy bányamentes rendkívüli tör-ténetéről; Anatolij Bondar-csukról, a müncheni olimpia aranyérmeséről; egy ma-gyar-litván szótárkísérlet-ről.

A LÁNYOK, ASSZONYOK közli Radó Sándor földrajz-tudós visszaemlékezését Ta-lálkozom Leninrel címmel. Miként lehet megtalálni a szívritmuszavar előidézőjét? — megtudhatjuk az Elektro-nika és szívritmusz című írásból. Szverdlovsk a gyógyszergyártás fellegvára is — olvashatjuk — a ma-gyar-szovjet együttműködés értelmében az Izoniazid tab-lettákat, az Erythromicin ne-

vű ismert antibiotikumot, a szív- és érrendszeri meg-be-tegedések gyógyítására szol-gáló Chloracizin nevű ké-szítményt innen szállítják Magyarországra. Összefog-lalja a folyóirat Irina Rod-nynina és Alekszandr Zajcev világhírű műkorcsolyázó páros sportpályafutásának eredményeit. A Divat-rovatban taskenti, tbi-liszi és minszki model-lek láthatók. A melléklet vállkendő, suba falikép min-táit, ételrecepteket rejtvé-nyeket közöl.

A FAKLYA új száma te-matikus, tehát minden cik-ke kapcsolódik a kozmosz meghódításának, a szovjet technika újabb sikereinek történetéhez. Rendkívül ér-dekes például azok a felvé-telek, amelyek a lap hátsó borítóján szerepelnek: a Szaljut-6—Szojuz-27

komplexum fedélzetéről ké-szített, az Óceániát, Afrikát és az Alpok vidékét ábrá-zoló fotók. Archiv fényképek-ből álló riport mutatja be, milyen volt Juri Gagarin közvetlenül a nagy repülés végrehajtása után. Színes írás ismerteti a szocialista nemzetek fainak kiképzé-sét, a Csillagváros lakóinak életét. Olvashatunk a békés céllal folytatott űrprogra-mokról, az ezzel kapcsolatos nemzetközi egyezményekről, illetve a munka menetéről. Érdekes a szovjet festőmü-vészek és űrhajósok koz-mikus vízióit, elképzeléseit vagy konkrét megfigyeléseit ábrázoló anyag. A tematikus összeállításban megszólalnak az űrhajós-feleségek is.

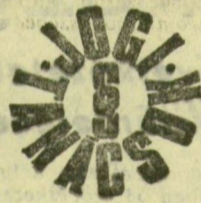
A SZOVJET IRODALOM című folyóirat közli Vlagyimir Ligyin három novellá-ját. A proza-rovatban Lazar Karelín Földrengéses övezet című kisregénye és Szergej Szártákov Möbius-szalag cí-mű elbeszélése olvasható. Mikola Bazsan ukrán költő verseit mély átéltség és a gondolatiság jellemzi, ame-lyeket Balla D. Károly, Fo-dor Géza, Györke Zoltán, Hatvani Dániel, Kiss Benedek, Péntek Imre fordított magyarra. Németh László születésének 80. évfordulóján részleteket olvashatunk Német László tanulmá-nyaiból. A hetvenéves Ge-orgij Markovot Császár Ist-ván és Molnár Géza köszön-ti. A folyóirat közli Föl-deák Iván interjút Szer-gej Zalginnel és Arkagyij Rajkinnal, s ismerteti a fiatal szovjet festők munkássá-gát, alkotói törekvéseit.

A SZPUTNYIK-ban a Szovjetunió XI. ötéves és az 1990-ig terjedő gazdasági és szociális fejlesztési tervéről olvashatunk. A szerénység magatartási szabály, a leni-ni munkastilus fontos eleme — ennek a gondolatnak a jegyében készített interjút a Pravda két tudóstője, Saraf Rasidovval, az SZKP KB Politikai Bizottsága póttag-jával, Üzbegisztán Kommunista Pártja Központi Bi-zottsága első titkárával. A Szputnyik közli a Pravda interjút. Sokoldalúak a lap tudományos anyagai: gyógy-szerke mikrobákból; lefény-képezett hajszálerek; elekt-ronikus beszélőkészülék; egy bravúros műtét; mák-preparátum. Az alkotó fele-lőssége címmel Szergej Bon-daresuk, Lenin-díjas színész-rendező cikkét olvashatjuk.

A SZOVJET SPORTMA-GAZIN áprilisi számának érdekes anyagából: a napok-ban fejezték be a moszkvai olimpiáról készült kétrészes színes dokumentumfilm munkálatait; szakmai jelle-gű filmeket is készítek a szovjet filmesek 19 sportá-gról; a három évvel ezelőtt alakult autóródeó mutatvá-nyai stb. A szabadfogású birkózásban először a moszkvai olimpián fordult elő, hogy ikrek, a 24 esze-dős Anatolij és Szergej Bje-loglazov aranyérmel nyer-tek. Az 6 pályafutásokról tudósít a lap. Az Alpinisták című cikk e bátor sportág kedvelőiről szól. Olvas-hatunk a kerékpáros békever-senyek legeredményesebb sportolóirol, s az 1981 má-jusi verseny esélyeseiről. Egy cikk a profi sportolók körében egyre szélesebb kör-ben és egyre pusztítóbban terjedő kábítószerevésze-tről szól. Tudósítás számol be a huszonháromszoros jégko-rong-bajnokcsapat csillagai-ról és az utánpótlás-nevelés-ről.

Dr. V. M.

Mikor kell a kárt megfizetni?

B. F.-né szegedi olvasónk kétezer forintot hiytalosan átvett és a munkahelyén levő íróasztal fiókjába bezárta. Másnap a pénzt az íróasztalban nem találta, elveszett. Az, hogy a pénz hová lett, nem tisztázódott. Olvasónkat a pénz eltulajdonításával nem gya-núsították, mégis annak tel-jes összegben történő vissza-fizetésére kötelezték. Szeretné tudni, hogy lehetővé teszi-e ezt a törvény, kér-hei-e a visszafizetendő ösz-szeg csökkentését, illetve részletekben történő megfizetést? Mit mond er-ről a jogszabály?

Olvasónk kérdésére a Munka Törvénykönyve adja meg a választ. A törvény szeri-nt a dolgozó vétkességére te-

kintet nélkül teljes anyagi felelősséggel tartozik a visza-szolgáltatás vagy elszá-molási kötelezettséggel átvett olyan dolgokban bekövetke-zett hiányért, amelyet állandóan őrzetében tart, kizáró-lagosan használ vagy kezel. Mentésül a felelősség alól, ha a hiány elháríthatatlan külső ok idézte elő.

A rendelkezések szerint a dolgozó az előbbiekben meghatározott felelősség akkor terheli, ha a dolgot (szerszám, termék, áru, anyag, stb.) jely-zék vagy elismervény alap-ján vette át. Enélkül is ter-heli a felelősség az általa kezelt pénz, értékpapír és egyéb értéktárgy tekinté-tében a pénztárost, a pénzke-zelőt vagy értékezőt. E

jogszabály alapján történt a döntés olvasónk ügyében is, az eljárás tehát nem szabály-talan.

A kár csökkentésének ál-talában nincs helye akkor, ha a károkozásból a dolgozó vagyoni előnyhöz jutott, vagy a károkozás egyébként szán-dékos, illetve ittas állapotban történt. A megőrzésre át-adott dolgokért fennálló fele-lősség körében mérsékelt alkalmazásának csak rendkí-vüli méltánylást érdemlő esetben van helye.

A kártérítés részletekben történő megfizetése engedé-lyezhető, ha ezt a dolgozó személyi körülményei indo-kolják.

Dr. V. M.

Felhívás!

Felhívom a galambtartók figyelmét, hogy a tavaszi vetések megvédése érdekében Szeged megyei városi Tanács 8/1976, valamint a 4/1968. sz. rendeletével módosított 3/1959. sz. tanácsrendelet 14. paragrafus (3) bekezdésben biztosított jogkörömben

1981. április 1-től
április 30-ig

Szeged megyei város területére

galambzárlatot rendeltek el

A zárlat betartatását ellenőriztetni fogom, és a megszegők ellen szabálysértést kezdeményezek.

Mezőgazdasági és élelmiszerügyi osztály vezetője

Ipari szövetkezet megfelelő politikai képzettséggel (marxista-leninista esti egvetem 3 éves általános tagozatán szerzett vég bizonyítvány) rendelkező

személyzeti vezető

keres.

Jelentkezni: „Jogvézett előnyben 764/12” jelűre a Sajtóházba kérjük.

szegedi szervezete folyamatosan szervez gépmotor-kerékpár, motorkerékpár és részletfizetési kedvezményvel személygépkocsi-vezetői tanfolyamokat. A legközelebbi személygépkocsi-és motorkerékpár-vezetői tanfolyam:

1981. április 16-án indul

A tanfolyam elvégzése saját motorkerékpárral és gépkocsival is lehetséges. Vezetői engedéllyel rendelkezők részére gyakorló vezetést tanítunk. Jelentkezés és tájékoztatás a klubirodában, Kossuth L. sgt. 112., munkanapokon 8-16 óráig, szombaton 8-12 óráig.

Építkezők, tetőtér-beépítők!

ALBA-FAL

néven korszerű

gipsz válaszfalapot gyárt

az ALBA REGIA ÁLLAMI ÉPÍTŐIPARI VÁLLALAT

Az Alba-falat nem kell vakolni. Falazás, illetve hézagolás után tetszés szerint festhető tapétázható, csempézhető.

Az ára megegyezik a hagyományos válaszfaléval. De előnyös tulajdonságai folytán négyeszer gyorsabban készíthető el

Alkalmazható:

belső válaszfalként illetve térelhatárolásra és hőszigetelésre — az új és meglévő épületeknél egyaránt kedvező hőtechnikai tulajdonságai miatt — különösen a családiház-építésben

Falazáshoz és hézagoláshoz rendelkezésre áll a vállalat által gyártott speciálgipsz.

Kérje kiadványainkat:

az Alba-fal ABC-t

és az Energiatakarékos falmezoldások címűt.

Az Alba-fal kapható központi telepünkön:

Székesfehérvár Seregélyesi út 84

Ára: gépkocsira rakva, négyzetméterenként 180 Ft.